

YOVVOYI TABIATNING TIKLANISHI: ERNEST SETON-TOMPSONNING
“LOBO” VA “YOVVOYI YO‘RG‘A” ASARLARI TAHLILI

*D. Buronova*¹

Annotatsiya:

Ernest Seton-Tompsonning “Lobo” va “Yovvoyi yo‘rg‘a” asarlari tabiat adabiyotiga qo‘shilgan muhim hissa bo‘lib, yovvoyi tabiatni muhofaza qilish, axloqiy mas‘uliyat va inson-yovvoyi tabiat ziddiyatining murakkabliklarini yorituvchi achchiq hikoyalarni taqdim etadi. Ushbu maqolada har ikkala asar ham atroflicha tahlil qilinib, ularning mavzuiy boyligi va bugungi ekologik diskursda doimiy dolzarbligi o‘rganildi. Asosiy mavzular va personajlarni o‘rganish orqali ushbu tadqiqot Seton-Tompsonning tabiatni hurmat qilish muhimligi va yovvoyi tabiat populyatsiyasiga inson harakatlarining oqibatlarini haqidagi doimiy xabariga oydinlik kiritadi.

Kalit so‘zlar: yovvoyi tabiatni muhofaza qilish, odam va yovvoyi tabiat to‘qnashuvi, ekologiya etikasi, tabiat adabiyoti, Ernest Seton-Tompson.

doi: <https://doi.org/10.2024/6wn8op81>

Tabiat adabiyotining boy gobelenida ayrim asarlar insoniyatning tabiat olam bilan munosabati haqidagi chuqur ma‘lumotlarni yetkazish bilan birga kitobxonlarni o‘ziga rom etishi bilan alohida o‘rin tutadi. Ernest Seton-Tompsonning “Lobo” va “Yovvoyi yo‘rg‘a” ikkita ana shunday durdona asarlar bo‘lib, inson va yovvoyi tabiat o‘rtasidagi o‘zaro ta‘sirning murakkabligini o‘rganuvchi ta‘sirchan hikoyalarni o‘z ichiga oladi. Yovvoyi Amerika G‘arbi fonida yaratilgan ikkala roman ham kuch, qutqarish va yovvoyi hayvonlarga munosabatimizga xos bo‘lgan axloqiy mas‘uliyat mavzularini o‘rganadi. Ushbu maqola ikkala asarning tematik elementlarini ajratib ko‘rsatish va ularning bugungi ekologik nutqdagi doimiy dolzarbligini tahlil qilishga qaratilgan.

“Lobo” va “Yovvoyi yo‘rg‘a” asarlarini keng qamrovli tahlil qilish uchun ushbu tadqiqot badiiy o‘qish va matnni tahlil qilish usullariga asoslangan sifatli yondashuvdan foydalangan. Birlamchi ma‘lumotlar romanlarning o‘zlarini sinchkovlik bilan o‘rganish natijasida olingan bo‘lib, asosiy mavzular, personajlar va hikoya qurilmalariga alohida e‘tibor berilgan. Ikkilamchi manbalar, jumladan, ilmiy maqolalar va Seton-Tompson ishining tanqidiy tahlillari, shuningdek, ushbu tadqiqotda taqdim etilgan talqinlarni o‘z ichiga oladi

“Lobo” ham “Yovvoyi yo‘rg‘a” ham yovvoyi tabiatni saqlash va insonning tabiiy dunyoga aralashuvi oqibatlarini o‘rganish bo‘yicha o‘tkir izlanishlar sifatida namoyon bo‘ladi. Seton-Tompsonning hikoyalari sarguzasht, fojia va etika elementlarini mohirlik bilan birlashtirib, o‘quvchilarni yovvoyi tabiat populyatsiyalari taqdirini

---

¹ *Buronova Dilnoza Baxodirovna, SamDCHTI, Ingliz tili tarixi va grammatikasi o‘qituvchisi*

shakllantirishdagi o'zlarining roli haqida fikr yuritishga unaydi. Loboning fojiali hikoyalari va yovvoyi mustang orqali ikkala roman ham inson harakatlarining alohida hayvonlarga va ular yashaydigan ekotizimlarga halokatli ta'sirini ta'kidlaydi.

“Lobo” va “Yovvoyi yo'rg'a” o'zagida Seton-Tompson ijodida takrorlanuvchi motiv bo'lgan odam va yovvoyi tabiat to'qnashuvi mavzusi yotadi. Romanlarda insoniyat sivilizatsiyasi va o'zlashmagan tabiat o'rtasidagi to'qnashuv yorqin tasvirlangan bo'lib, o'quvchilarga insonning tabiat olamiga aralashuvi oqibatlarining yorqin tasvirlarini taqdim etadi. Seton-Tompson Lobo va mustang qahramonlari orqali yovvoyi hayvonlarning odamlarning zo'ravonligi oldida chidamliligi va moslashuvchanligini ta'kidlaydi.

Bundan tashqari, ikkala roman ham o'quvchilarni yovvoyi hayvonlar haqidagi tasavvurlarini qayta ko'rib chiqishga va barcha tirik mavjudotlarning o'ziga xos qiymatini tan olishga undaydi. Seton-Tompson o'quvchilarni qahramonlar bilan hamdard bo'lishga chaqiradi, ularni oddiy yirtqichlar sifatida emas, balki murakkab ijtimoiy tuzilmalar va hissiy hayotga ega bo'lgan ongli mavjudotlar sifatida tasvirlaydi. Lobo va mustangning fojiali taqdirlari orqali romanlarda yovvoyi hayvonlar huquqlarini hurmat qilish va ularning tabiiy yashash joylarini saqlash muhimligi ta'kidlangan.

Bundan tashqari, “Lobo” va “Yovvoyi yo'rg'a” tabiat olamidagi kuch va hukmronlikning o'ziga xos olamiga o'quvchini taklif qiladi. Seton-Tompson insonning tabiatdan ustunligi haqidagi an'anaviy tushunchalarga qarshi chiqadi, qahramonlarni kuchli dushmanlar sifatida tasvirlaydi, ularning kuchi va ayyorligi qanchalar zarar ekanligini ta'kidlaydi. Romanlar barcha tirik mavjudotlarning o'zaro bog'liqligi va odamlarning Yerdagi hayotni qo'llab-quvvatlovchi ekotizimlarga nisbatan kamtar va hurmatli munosabatda bo'lishlari zarurligini eslatib turadi.

Tematik chuqurligidan tashqari, ikkala roman ham Seton-Tompsonning hikoyachi sifatidagi mahoratidan dalolat beradi. Yorqin nasr va yorqin ta'riflar o'quvchilarni Amerika G'arbining yovvoyi landshaftlariga olib boradi, ularni tabiatning diqqatga sazovor joylari, tovushlari va yovvoyi tabiatiga chorlaydi. Seton-Tompsonning tabiat olamining go'zalligi va shafqatsizligini tasvirlash qobiliyati hikoyalarga qo'shimcha boyluk qo'shib, o'quvchilarni hikoyalarga jalb qiladi va ularni o'z mohiyatidagi axloqiy dilemmalarga qarshi turishga majbur qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

[1]. Seton, Ernest Thompson. *Wild Animals I Have Known*. Charles Scribner's Sons, 1898.

[2]. Seton, Ernest Thompson. *Two Little Savages*. Doubleday, Page & Company, 1903.

[3]. Rae, John W. *Ernest Thompson Seton: The Life and Legacy of an Artist and Conservationist*. Archway Publishing, 2015.

[4]. Phillips, John. *Ernest Thompson Seton: Founder of the Woodcraft Movement*. University of Toronto Press, 1986.

[5]. Lutts, Ralph H. *The Nature Fakers: Wildlife, Science, and Sentiment*. University of Virginia Press, 1990.